

درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی با تمرکز بر آموزش‌های اخلاقی به حسابداران

احمد مخمل‌باف

باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند ایران

Ahmadmakhmalbaf@yahoo.com

زهرا نظیفی

گروه حسابداری، واحد مشهد، مرکز بجنستان، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنستان، ایران

فاطمه رجبی نوزاد

دانش آموخته حسابداری

چکیده - تخطی حسابداران از اخلاق حرفه‌ای بارها به بروز بحران‌های اقتصادی و رسوایی‌های مالی انجامیده است. جدایی مدیریت از مالکیت، حسابداران را در جایگاهی نشانده است که تزلزل اخلاقی یا حتی شبهه نسبت به رفتار آنان نه تنها بازارهای سرمایه را آشفته و گاه فلج می‌سازد بلکه با ایجاد بی‌اعتمادی نسبت به درستکاری مدیران امکان انجام فعالیت‌های مدیریت را نیز محدود می‌کند. از این رو در این مقاله پس از تبیین مفاهیم اخلاق و ارزش‌های اخلاقی به نقش و ضرورت اخلاق در حرفه حسابداری پرداخته می‌شود و در نهایت نشان می‌دهد، سیستم آموزش حسابداری از کمبودی بالقوه در این مورد برخوردار می‌باشد که این کمبود در بلندمدت می‌تواند ضربه‌های جبران‌ناپذیری به پیکره حرفه و اعتبار آن وارد نماید؛ این مقاله نشان می‌دهد، سیستم آموزش حسابداری در دانشگاه‌ها به دلیل جایگاه و مؤثر واقع شدن آموزش آنها در جامعه می‌تواند گام مؤثری در درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی بردارد. جهت رسیدن به این هدف غایی، بایستی غنی‌سازی سیستم آموزشی دانشگاه‌ها در باب اخلاق مورد توجه و برنامه‌ریزی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: اخلاق، اخلاق حرفه‌ای، ارزش، حسابداری، آموزش.

مقدمه

هنگامی که شخصیت افراد جامعه متزلزل شود جامعه به‌طور فاجعه‌آمیزی آسیب‌پذیر می‌گردد. دوام و بقای یک ملت و یا یک فرهنگ منوط به این است که آن ملت مجهز به ارزش‌های ساده و ابتدایی اخلاقی نظیر دلاوری، نوع دوستی، احترام به دیگران و قانون باشد. یک ملت بقا نخواهد داشت مگر اینکه دارای افرادی

باشد که مبنای عملشان انگیزه‌هایی فراتر از سود شخصی باشد. رعایت قانون احترام به زندگی و دارایی‌های بشر، عشق‌ورزی به خانواده، وفاداری دفاع از اهداف ملی، کمک به مستمندان و پرداخت مالیات، همه و همه به فضایل شخصی افراد نظیر دلیری، وفاداری، صداقت و گذشت، نیکوکاری، احساس همدردی، ادب، نزاکت و احساس وظیفه بستگی دارد.

هدف اصلی حسابداری، فراهم کردن اطلاعات سودمند جهت اخذ تصمیمات اقتصادی توسط مدیران سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان می‌باشد. از این رو حسابداران به عنوان گزارش‌کننده و واسطه مالی بین شرکت و بازار سرمایه، دارای مسئولیت خطیری در برابر جامعه هستند. حرفه حسابداری نیز یکی از مشکل‌ترین و منضبط‌ترین حرفه‌های دنیا است و به دلیل نوع و ماهیت خدماتی که ارائه می‌کند باید اعتبار و اعتماد خاصی داشته باشد. تداوم این اعتبار و اعتماد و تقویت آن به پابندی فکری و عملی اعضای حرفه به ضوابط رفتاری و اخلاقی آن بستگی دارد. امروزه به سختی می‌توان یک کسب‌وکار بزرگ را بدون داشتن حتی یک رسوایی مهم حسابداری پیدا کرد. حرفه حسابداری و حسابرسی و اعضای آن که سطح بالایی از صحت و درستی را در خدمات حرفه‌ای خود رعایت می‌کنند، برای داشتن بازار سرمایه کارا و منصفانه و تخصیص بهینه منابع ضروری می‌باشد (مظفری و صفری، ۱۳۹۴). اعمال غیراخلاقی حسابداران و حسابرسان، ضمن مخدوش نمودن اعتماد عموم، در عملکرد کارای بازارهای سرمایه نیز اختلال ایجاد می‌کنند (ویلیام و السون، ۲۰۱۰). در نتیجه ویژگی اخلاق حرفه‌ای در کنار صلاحیت‌های علمی و توانایی فنی (تخصصی) برای حسابداران اهمیت پیدا می‌کند.

تبیین ارزش‌های اخلاقی در اقتصاد

اهمیت مفهوم ارزش اخلاقی را از توجه به این نکته می‌توان دریافت که نظریه‌های اخلاقی در واقع درصدد ارائه معیارها و ملاک‌هایی برای ارزش‌گذاری رفتارهای انسان‌ها هستند و مکاتب گوناگون اخلاقی از این رهگذر شکل یافته‌اند (فصیحی رامندی، ۱۳۹۳).

واژه ارزش در اقتصاد در دو معنا استعمال می‌شود؛ گاهی ارزش در جایی به کار می‌رود که با یک شیء می‌توان نیازی را برطرف کرد که گفته می‌شود آن چیز ارزش‌مند است. برای انسان گرسنه غذا ارزشمند است زیرا یک نیاز طبیعی را از او برطرف می‌کند. این ارزش یک ارزش طبیعی است. ارزشمندی در این موارد به معنای مطلوبیت است. برای یک نیازمند، چیزهایی که نیاز او را برطرف می‌کنند مطلوبیت دارند. این مطلوبیت در واقع تفسیر ارزشمندی آن اشیاء است. اما گاهی ارزش در مقام مبادله به کار می‌رود. به این معنا که دو چیز

مطلوب را سنجیده و بیان شود این دو چیز از نظر مطلوبیت برابرند یا هم ارزش هستند. تأمل در این کاربردها نشان می‌دهد هر جا سخن از ارزش باشد قطعاً یک نحوه مطلوبیتی در کار است (مصباح، ۱۳۹۳) اما واژه ارزش در فلسفه اخلاق نیز دو کاربرد متفاوت دارد:

- گاهی ارزش در مقابل الزام و ارزش اخلاقی در مقابل الزام اخلاقی به کار می‌رود. الزام اخلاقی در جایی استعمال می‌شود که موضوع احکام اخلاقی ما افعال و کارها هستند. در الزام اخلاقی به این معنا، معمولاً واژه "باید" برای بیان حکم اخلاقی به کار می‌رود؛ اما اگر موضوع حکم اخلاقی اشخاص، انگیزه‌ها، نیت‌ها یا منش‌ها باشد؛ در این صورت سخن از ارزش اخلاقی است. در این موارد عمدتاً از واژه خوب و بد برای بیان احکام اخلاقی استفاده می‌شود. در اصطلاح به احکام ارزش اخلاقی در این کاربرد احکام ناظر به فضیلت نیز گفته می‌شود. چنانچه به احکام الزام اخلاقی، احکام ناظر به فریضه می‌گویند.

- اما گاهی معنای وسیع‌تر و عام‌تری از واژه ارزش ارائه می‌شود که هم الزامات اخلاقی و هم ارزش‌های اخلاقی و امور ناظر به فضیلت را شامل می‌شود. ارزش‌های اخلاقی در این کاربرد به معنای کلیه اموری است که مطلوبیت اخلاقی دارند چه افعال باشند و چه غیر افعال.

از طرفی درونی شدن ارزش‌ها براساس این پایه نظری انجام می‌شود که عمل آدمی بر مبنای سه‌گانه شناختی، گرایشی و ارادی شکل می‌گیرد. بنابراین، درونی شدن ارزش‌های اخلاقی به این معناست که مبنای شناختی، گرایشی و ارادی مناسب در مورد رفتارهای ارزشی، در درون فرد فراهم گردد. با نظر به مبنای شناختی رفتار اخلاقی، درونی کردن ارزش‌ها به معنای آن است که فرد، نسبت به ویژگی‌های رفتار مورد نظر، آگاهی یافته باشد و رفتار وی مبتنی بر آگاهی مزبور ظهور کند. هنگامی که ارتباط این بعد با محور شیوه‌های تربیتی در نظر گرفته شود، می‌توان از سه دسته روش‌های مستقیم، نیمه مستقیم و غیرمستقیم برای فراهم آوردن مبنای شناختی رفتار اخلاقی سخن گفت. از روش «تبیین ارزش‌ها» به منزله روش مستقیم، از روش «بحث و گفتگو» به منزله روش نیمه مستقیم و از روش «الگوپردازی عملی» به منزله روش غیرمستقیم سخن به میان می‌آید. با نظر به مبنای گرایشی نسبت به رفتارها و هنجارهای اخلاقی نیز می‌توان از این شیوه‌های سه‌گانه استفاده کرد (خسروی و باقری، ۱۳۸۷).

براساس هر کدام از کاربردهای ارزش اخلاقی نوع مباحثی که مطرح می‌شود متفاوت است. این نوشتار سخن را بر ارزش اخلاقی به معنای عامش متمرکز ساخته و در این معنا به دو محور عناصر ارزش اخلاقی و معیار ارزش اخلاقی می‌پردازد.

علی‌رغم این که ارزش اخلاقی و ارزش اقتصادی در معنای مطلوبیت با هم اشتراک دارند اما بدون شک ارزش‌های اخلاقی عین ارزش‌های اقتصادی نیست؛ بنابراین قبل از پرداختن به منشا ارزش‌های اخلاقی بهتر آن است که مشخص گردد ارزش‌های اخلاقی چه ویژگی‌هایی دارند. در ادامه ویژگی‌های ارزش‌های اخلاقی بیان می‌گردد.

لزوم اخلاق در حسابداری

همان‌گونه که اشاره شد حسابداری یک فن و عمل است که برای کمک به افراد در ردیابی اثر معاملات اقتصادی آن‌ها تدوین شده است. هدف اصلی و اساسی آن ارائه اطلاعات دربارهٔ امور اقتصادی یک شخص یا سازمان در قالب صورت‌ها و گزارش‌های مالی می‌باشد. این اطلاعات جهت تصمیم‌گیری مدیران، مالکان، دولت، اتحادیه‌ها، اعتباردهندگان، عرضه‌کنندگان کالا و کارکنان شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد. قابل ذکر است که با پیچیده‌تر و قانونمندتر شدن اقتصاد، دامنهٔ استفاده‌کنندگان از اطلاعات مذکور افزایش می‌یابد؛ بنابراین برجستگی متمایز حرفه حسابداری، پذیرش مسئولیت نسبت به عموم است. انتظارات جامعه از اهل این حرفه، بسیار است و مردم باید به کیفیت خدمات پیچیدهٔ ارائه شده توسط حرفهٔ حسابداری اعتماد داشته باشند (سرلک، ۱۳۸۷). حفظ اعتماد عمومی به حرفه حسابداری زمانی میسر می‌شود که حسابداران حرفه‌ای، خدمات خود را در سطحی ارائه کنند که شایسته اعتماد جامعه باشد؛ از این‌رو، خدمات حرفه حسابداری باید در بالاترین سطح ممکن و با رعایت ضوابطی ارائه شود که تداوم این خدمات با کیفیت مناسب را تضمین کند.

از طرفی استفاده‌کنندگان از خدمات حسابداران به ویژه تصمیم‌گیرندگان که از صورت‌های مالی استفاده می‌کنند انتظار دارند که اطلاعات ارائه شده به‌طور قابل توجهی کارآمد، قابل اتکا، واقعی و بی‌غرضانه باشند؛ بنابراین کسانی که در رشته حسابداری فعالیت می‌کنند نه تنها باید واجد شرایط و صلاحیت حرفه‌ای باشند بلکه باید از درجات بالایی از صداقت و درستکاری حرفه‌ای نیز برخوردار بوده و آبرو و حیثیت حرفه‌ای از مهمترین دارایی‌های آن‌ها محسوب گردد؛ به عبارتی صداقت و درستکاری و ارائه اطلاعات صحیح از ارزش-های اخلاقی آنها به حساب آید.

لزوم ارزش‌های اخلاقی در حسابداری

حرفه حسابداری به اطلاعات اشخاص و کسب‌وکارها دسترسی دارد؛ چون حسابدار با این اطلاعات کار می‌کند، مسئولیت اخلاقی دارد که با استقلال عمل، رازداری، تسلط فنی، صداقت و درستی و بسیاری صفات دیگر در حد اعلا‌ی حرفه‌ای به فعالیت بپردازد. حسابداری سازوکاری است که اطلاعات موقعیت مالی سازمان‌ها و کسب‌وکارها را عمدتاً به عامه مردم و سرمایه‌گذاران ارائه می‌کند.

حسابداری حرفه‌ای تصویر مالی روشنی از کسب‌وکارها ارائه می‌کند و به مدیران اجازه می‌دهد تصمیمات مطمئن اخذ نمایند، همچنین سرمایه‌گذاران را از وضع شرکت‌ها مطلع نگاه دارند. در راستای توسعه و خلق ارزش در جامعه، حرفه حسابداری نیازمند صحت عمل و اخلاق است، به ویژه اینکه خدمات حسابداران بیشتر به عامه مردم ارائه می‌شود. از این‌رو حسابداران می‌بایست مجموعه‌ای از موازین اخلاقی را رعایت کنند. اخلاق در حسابداری ضروری می‌سازد که حسابداران دانش و مهارت‌های حرفه‌ای برای سطح کاری را که می‌خواهند انجام دهند، داشته باشند تا بتوانند به کارفرمایان و مشتریان خود خدمات حرفه‌ای موثر و کارآمدی ارائه کنند.

هر جامعه متمدن بر ارزش‌های اخلاقی استوار است؛ بدون اخلاق تمدن سقوط می‌کند. رعایت موازین اخلاقی توسط کسب‌وکارها باعث ارتقای اعتماد عمومی به کالاها و خدمات آنها می‌شود. اخلاق باید آموزش داده شود. مردم با میل به اخلاقی بودن و رعایت حقوق دیگران و رفاه جامعه به دنیا نمی‌آیند. چنین است که جوامع حسابداری نیز ضوابط اخلاقی را آموزش می‌دهند و رعایت آن را نیز از اعضای خود می‌طلبند. متأسفانه هنوز ذات اخلاق که به مفهوم گسترش همبستگی با سایر انسان‌هاست، درک نشده است. هنوز دریافت نشده است که اخلاق صرفاً موضوع مورد علاقه و دل‌نگرانی عامه انسان‌ها است و سلطه هیچ ابرقدرتی در پشت آن نهفته نیست. در اینجا بیان نمونه‌هایی از عدم رعایت ارزش‌های اخلاقی و عدول از آیین اخلاقی در حرفه و خدشه‌دار کردن اعتبار عمومی حرفه خالی از لطف نیست.

آرتور اندرسن، موسسه حسابداری معروف قرن بیستم، حسابرسی مشکوکی از شرکت ورلدکام به عمل می‌آورد و کورکورانه درآمدهای موهوم و متورم آن را می‌پذیرد و از فنون تامین مالی به اصطلاح خلاقانه آن شرکت پرده برنمی‌دارد. نهایتاً آن شرکت سقوط می‌کند و آن به اصطلاح حسابرسی را که دیگر شهرتی برابر با ارزش سهام ورلدکام داشتند، با خود به زیر می‌کشد. مدیرعامل شاید و طماعی همچون برنارد ابررز، با دستکاری حساب‌ها و شناسایی ۱۱ میلیارد دلار درآمد موهوم، سهامداران شرکت آمریکایی ورلدکام را در

سال ۲۰۰۲ به خاک سیاه نشاند و در این مسیر حسابرسان موسسه حسابرسی آرتور اندرسن را در کنار خود داشت. البته آرتور اندرسن، حسابرس شرکت، در جریان دادرسی مدیر مالی ورلدکام را به مخفی‌کاری در ارائه اطلاعات متهم می‌کرد و تقصیر را به گردن شرکت می‌انداخت اما نهایتاً این دو حسابدار شریف واحد حسابرسی داخلی شرکت بودند که رویه‌های فاسد حسابداری شرکت را افشا کردند و ابررز را برای ۲۵ سال به زندان فرستادند و باعث شدند غول حسابرسی بزرگ دنیا یعنی آرتور اندرسن عملاً منحل شود. این سناریو بارها و بارها طی سال‌های اخیر در ایران و جهان تکرار شده است. رسوایی هواپیمایی آمریکا، رسوایی سال ۲۰۰۸ زیمنس، بانک برینگز، لمن برادرز، بانک انگلو آیریش، صندوق سرمایه‌گذاری مداف، نورتل، گلوبال کراسینگ، بیمه آ.آ.گ، فردی مک و رسوایی شرکت انرون نمونه‌های افشاشده این موارد است. رسوایی‌های عمده در شرکت‌هایی چون انرون و ورلدکام «اخلاق» را محور کار دست‌اندرکاران حسابرسی قرار داد، چرا که مدیران با همکاری حسابداران سال‌ها حساب‌سازی می‌کردند، عایدات را به اصطلاح مدیریت می‌کردند، در مورد هزینه‌ها اطلاعات نادرست می‌دادند، در مورد درآمدها گزاره‌گویی می‌کردند و سوءاستفاده از وجوه کسب‌وکارها را مورد غفلت قرار می‌دادند، صورت‌های مالی گمراه‌کننده ارائه می‌کردند و با دریافت رشوه و اختصای پاداش‌های کلان، انجام معامله به اتکای معاملات نهانی را ممکن می‌کردند (عبده تبریزی، ۱۳۹۱).

در نتیجه اخلاق حسابداری برای حسابداران حرفه‌ای و کسانی که به خدمات حسابداری تکیه دارند، اهمیت زیادی دارد و حرفه حسابداری باید اصول اخلاقی و قوانینی را تدوین نموده که اعضای آن را ملزم نماید تا از سطحی از خویش‌داری برخوردار شوند که ماورای الزامات قانونی و مقررات است. تدوین آئین رفتار حرفه‌ای حسابداران، گام مؤثری در ورود اخلاق به حرفه حسابداری و حسابرسی برداشت؛ در ادامه به توضیحات این آئین پرداخته می‌شود.

اخلاق عنصر مفقوده سیستم آموزش حسابداری

ابتدا باید مشخص شود که چرا اخلاق باید مورد مطالعه قرار گیرد.

چرا یک حسابدار باید مطالعاتی در زمینه اخلاق داشته باشد؟ آیا هر حسابدار خود مجموعه‌ای از باورهای اخلاقی ندارد که از آن پیروی کند؟ مسلماً دارد، اما با این حال دلایلی برای مطالعه اخلاق وجود دارد. دوسکا و دوسکا^۱ (۲۰۰۳) این دلایل را چنین بیان می‌کنند:

^۱ Duska RF, Duska

- نخست اینکه باورهای اخلاقی فرد ممکن است ناکافی باشد، زیرا ممکن است باورهای ساده‌ای باشد که در مسائل پیچیده راهگشا نیست. مطالعه اخلاق می‌تواند از طریق ایجاد آگاهی نسبت به اصول مورد استفاده در موارد مشابه در حل مسائل پیچیده به فرد کمک کند؛
 - دوم اینکه در برخی شرایط به دلیل وجود اصول اخلاقی متناقض تعیین کاری که باید انجام شود، دشوار است؛
 - سوم اینکه افراد ممکن است باورهای نامناسبی داشته باشند یا به ارزش‌های نامناسبی وفادار باشند. پیروی از چنین باورها یا ارزش‌هایی در تحلیل‌های اخلاقی ممکن است نارسایی آن باورها را نمایان کند و فرد دریابد آنچه نادرست می‌پنداشته قابل پذیرش بوده است یا برعکس؛ یعنی پس از بررسی بیشتر، عقیده خود را درباره برخی باورها تغییر می‌دهد.
- در دهه ۱۹۶۰ گرایش به طرف علم اقتصاد اثباتی در دانشگاه‌های حسابداری به‌وجود آمد (مدرس و رفیعی، ۱۳۸۷). اثر تأکید بر نظریه‌هایی با زیربنای منافع شخصی در آموزش دانشجویان می‌تواند به دانشجویان القا کند که سرانجام در محیط کارشان تصمیم‌گیری در جهت منافع شخصی آنها پذیرفته شده و قابل پیش‌بینی است. همچنین سودمندی این فلسفه برای جامعه بزرگتر مورد تردید است. هر چند فرض نشأت گرفتن تمام رفتارها از حداکثر کردن ثروت شخصی، فرض جامعی درباره طبیعت انسان نیست؛ چنین فرضی سنگ زیرین بسیاری از نظریه‌های گذشته و امروز اقتصاد است و این توجیه‌پذیر نیست (دیگان^۱، ۲۰۰۴)؛ بنابراین ضرورت دارد که اخلاق و مکاتب اخلاقی مختلف برای آشناسازی دانشجویان با دیدگاه‌های متفاوت با دیدگاه منافع شخصی به آنان آموزش داده شود.
- حال به این موضوع پرداخته می‌شود که چرا آموزش و مطالعه از کانال دانشگاه ضرورت دارد یا به عبارتی مؤثرتر می‌باشد.

آموزش رفتار حرفه‌ای به دانشجویان حسابداری می‌تواند در مرحله پیش از ورود به حرفه یا پس از آن انجام گیرد. موکول نمودن این امر به دوران پس از فراغت از تحصیل با توجه به اجباری نبودن آموزش‌های مستمر در اکثر زمینه‌های کاری این رشته می‌تواند به معنی آموزش ندیدن تلقی شود. از این رو در شرایط کنونی نمی‌توان به آموزش مؤثر پس از ورود به حرفه امید چندانی داشت. از سوی دیگر، آموزش اخلاق به دانشجویان حسابداری موجب می‌شود که آنها پیش از ورود به حرفه با مشکلات اخلاقی حسابداری مواجه شوند و

¹ Deegan

خود را برای برخورد مناسب با شرایط دنیای واقعی آماده سازند و مهارت‌های تصمیم‌گیری و رفتار حرفه‌ای خود را تقویت کنند (ثقفی و همکاران، ۱۳۸۹). به دنبال بسیاری از رسوایی‌های بزرگ حسابداری و حسابرسی، شرکت‌های سهامی خواستار به‌کارگیری اخلاق در حرفه حسابداری و حسابرسی، آموزش اخلاق در دوره تحصیلات کلاسیک حسابداری و استفاده از سوالات با محتوای اخلاقی در آزمون‌های حسابدار رسمی شده‌اند (مظفری و صفری، ۱۳۹۴).

در نهایت بایستی به عنصر مفقوده در آموزش حسابداری دانشگاه‌های ایران یعنی اخلاق پرداخته شود. آموزش سنتی حسابداری به طرح مسائل فنی حسابداری محدود می‌شود (وایر^۱، ۱۹۸۷). با این وصف، آموزش حسابداری در ایران در سطح آموزش سنتی باقی مانده و به آموزش اخلاق حرفه‌ای در حد معرفی آیین رفتار حرفه‌ای در درس حسابرسی کفایت شده است و آموزش نظام‌مندی در این ارتباط وجود ندارد؛ بنابراین به نظر می‌رسد با توجه به نیازهای حرفه‌ای و دنیای واقعی و نیز گنجاندن این درس به عنوان یک واحد درسی رشته حسابداری در بیشتر دانشگاه‌های معتبر جهان، جای خالی این واحد درسی در میان دروس دانشگاهی رشته حسابداری در ایران کاملاً به چشم می‌خورد. باید با جا دادن مفهوم مسئولیت عمومی و اخلاق در متن تحصیلات حسابداری، انواع مهارت‌های موردنیاز جامعه را به رهبران تجارت آموخت. آینده حرفه حسابداری به رهبری اخلاقی توسط حسابداران حرفه‌ای و رهبران این حرفه بستگی دارد. این رهبران باید دانشجویان را به کمالات انسانی دعوت نمایند و با تبیین اهمیت معیارهای اخلاقی والا و آموزش ضرورت درستکاری فردی، حسابداران فعلی و آتی را به سوی شرافتمندی سوق دهند. بدیهی است با انجام این کار، این اطمینان محقق خواهد شد که در آینده، حرفه حسابداری بتواند به نقش تاریخی خود در رشد عادلانه اقتصادی و رفاه ملت‌ها ادامه دهد (سرلک، ۱۳۸۷).

نتیجه‌گیری

در پیش‌گفتار آیین رفتار حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران آمده است که حرفه حسابداری از متشکل‌ترین و منضبط‌ترین حرفه‌ها است و به دلیل نوع خدماتی که ارائه می‌کند از اعتبار و اعتماد بالایی نیز برخوردار است. تداوم این اعتبار و اعتماد و تقویت آن به پایداری فکری و عملی اعضای حرفه به ضوابط رفتاری و اخلاقی بستگی دارد.

¹ Wyr

براکنر^۱ (۱۹۹۲) عضو انجمن حسابداران مدیریت امریکا معتقد است که دانشگاه‌ها مسئول تأکید بر آموزش اخلاق در تصمیم‌گیری هستند اما اغلب، آموزش این ارزش‌ها را نادیده می‌گیرند. هر چند این اظهار نظر بیش از ۱۵ سال پیش انتشار یافته است اما آموزش ارزش‌های اخلاقی، حتی پس از تحمل ضربه‌های بسیار سختی که عدول از ارزش‌های اخلاقی بر پیکره نظام‌های اقتصادی جهان وارد ساخته، همچنان جایگاه واقعی خود را نیافته است.

فارغ‌التحصیلان حسابداری بدون مجهز شدن به آگاهی کافی درباره مسائل اخلاقی محیط کار، نحوه محیط کار، نحوه مواجهه با این مسائل، الزامات حرفه‌ای بودن و رفتار حرفه‌ای داشتن، مکاتب اخلاقی مختلف و شیوه تفکر منطقی نمی‌توانند رفتاری در شأن حرفه حسابداری و متناسب با نیازهای امروز این حرفه ارائه دهند و نقش حیاتی خود در معادلات پیچیده تجاری را ایفا نمایند. به دلیل اهمیت موضوع اخلاق حرفه‌ای و عدم پوشش کافی مطالب مرتبط با این درس در دیگر دروس رشته حسابداری پیشنهاد می‌شود مسئولین مربوط لزوم ارائه درس اخلاق حرفه‌ای را مدنظر قرار دهند و آن را جایگزین دروسی نمایند که محتوای درسی آنها در دیگر دروس حسابداری تکرار می‌شود و یا ممکن است اهمیت و ضرورت آنها کمتر از اخلاق حرفه‌ای حسابداری باشد. به علاوه به دلیل حساسیت موضوع، دانشگاه‌ها و مجامع حرفه‌ای حسابداری باید به برگزاری سمینارها و کارگاه‌های آموزشی مرتبط با اخلاق حرفه‌ای توجه بیشتری کنند تا بدین وسیله سیستم آموزش حسابداری بتواند در درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی در حرفه گام مؤثری بردارد.

منابع

۱. آیین رفتار حرفه‌ای تهران: جامعه حسابداران رسمی ایران، ۱۳۸۲.
۲. بیات، غلامرضا. (۱۳۸۸). "اخلاق حرفه‌ای در حسابداری و حسابرسی". حسابدار. سال بیست و سوم. شماره ۲۰۴. صص ۶۱-۵۴.
۳. بیات، غلامرضا. (۱۳۸۸). "آیین رفتار حرفه‌ای در حسابداری و حسابرسی". منابع انسانی. شماره پنجم. دی. صص ۳۳-۲۹.
۴. ثقفی، علی؛ رحمانی، حلیمه؛ رفیعی، افسانه. (۱۳۸۹). آموزش اخلاق حسابداری در دوره کارشناسی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پنجم. شماره ۱ و ۲. صص ۷-۱۸.

¹ Brackner J

۵. خسروی، زهره؛ باقری، خسرو. (۱۳۸۷). "راهنمای درونی کردن ارزش‌های اخلاقی از طریق برنامه درسی" فصلنامه مطالعات برنامه درسی. سال دوم. شماره ۸. بهار. صص ۸۱-۱۰۵
۶. سرلک، نرگس. (۱۳۸۷). "اخلاق حسابداری". فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. سال سوم. شماره ۱ و ۲. صص ۷۱-۸۲.
۷. عبده تبریزی، حسین. (۱۳۹۱). "آیین‌نامه اخلاق حرفه‌ای". دنیای اقتصاد. روزنامه ۲۶۵۸. ۱۷ خرداد.
۸. مدرس، احمد. رفیعی، افسانه. (۱۳۸۷). بررسی دیدگاه عمومی درباره آیین رفتار حرفه‌ای توسط حسابرسان و ضمانت اجرایی آن در ایران. فصلنامه دانش حسابرسی. ۲۵ و ۲۶.
9. Brackner J (1992). Issues of management accounting. Journal of managerial accounting.
10. Deegan C (2004). Financial Accounting Theory: McGraw Hill Publishing.
11. Duska RF, Duska B (2003). Accounting ethics: Blackwell Publishing.
12. Wyer JC (1987). Fraudulent Financial Reporting: the Potential for Educational Impact.